

Kérdések és dilemmák

az országos gyermekszínházszínház találkozó szervezésével kapcsolatban

Szakall Judit

Immár tizenötödik éve szervezi, koordinálja a Magyar Drámapedagógiai Társaság a Weöres Sándorról elnevezett országos, felmenő rendszerű találkozót. A rendszerváltás után gazda nélkül maradt gyermekszínház mozgalomnak ez a rendezvénysorozat a legfőbb életben tartója, generálója. A megyei közművelődési intézményekkel illetve ezt a megyei feladatot felvállaló nem megyei intézményekkel karöltve az MDPT mint civil szervezet évről évre sikeresen megszervezi 8-9 ezer gyerek részvételével a találkozókat. Az amatőr művészeti mozgalomnak elismerten ez a legszervezettebb felmenő rendszerű fesztiválsorozata: a megyei találkozókat a területi találkozók követik, ahová a legsikeresebb – többnyire arany minősítést elért – produkciók kapnak meghívást. A területi találkozókról továbbjutó csoportok az országos gálaműsoron mutatják be produkcióikat.

A közművelődési feladatokat ellátó intézményekkel a társaság jól és szervezeten tudott együttműködni. Kialakult egyfajta munkamegosztás, és ez csak kis mértékben módosult az évek során. A gyermekszínház sajátos elvárásainak való megfelelést, a szakmaiságot – azokon a szinteken, ahol felelős volt érte – a társaság garantálta, míg a helyi szervezést, rendezést a találkozókat szervező intézmények végezték.

Ebben az évben a Nemzeti Kulturális Alap a *kiemelt rendezvények* kategóriába sorolta az országos gyermekszínházszínház találkozót és meghívásos pályázat keretei között részesítette támogatásban. Ez egyben azt is jelentette, hogy idén a központi szervező a Magyar Drámapedagógiai Társaság lett: a támogatás teljes összege egyesületünkhöz érkezett be, és ami ezzel együtt járt, az egész ország területén a társrendező intézmények helyett minden kiadást központilag, ebből a pályázati összegből kellett finanszírozni.

Tikirikitakarak, Tücskők csoport, Makó – KL felvétele

A megyei találkozókat rendező népművelő kollégák nem fogadták egyértelmű tetszéssel a pályázati pénz központosítását. Eddig ugyanis a megyei szervező intézmények pályáztak a találkozók megrendezésére és ez bizonyos esetekben gazdaságilag „nagyobb mozgásteret” biztosított számukra. Most viszont a társaság célirányosan és kizárólag a konkrét kiadásokat ellentételezte (csoportok étkezése, zsűri tiszteletdíja, utaztatása, kiegészítő fesztiválprogram a résztvevő gyerekeknek, technikus díj stb.)

A szervezésnek ez a módja garantálta, hogy a vidéki találkozókon részvevő valamennyi gyereket meg lehetett ebédelteni és minden helyszínen – amíg a vezetők a szakmai beszélgetésen vettek részt – volt fesztiválprogram a résztvevőknek.

A megyei találkozók többnyire egynaposak voltak, de ahol a jelentkező csoportok száma ezt megkívánta, ott kétszer egynaposak. Egyedül Kecskeméten, az Ifjúsági Házban szervezték úgy a megyei találkozót, hogy minden csoport két napig maradhatott a szervezők kitűnő pénzügyi és szakmai lobbizásának köszönhetően.

A megyei közművelődési szervezetek egy részének nincs már megyei intézményi háttere, vagyis helyet kell keresniük a találkozó számára. Ebből a szempontból néhány helyszín már „bejárattott”, mint például Fegyvernek, ahol nagyon nagy szívrrel és elszántsággal teremtik meg a szervezők – *Tűhegyi Júliával*

az élen – a fesztivált. Vannak megyék, ahol minden évben más helyet keresnek a találkozónak, ilyen például Veszprém megye, ahol most Herend fogadta a csoportokat.

A megyei találkozók szervezésénél fontos hogy a játsszók ne üres széksorok előtt szerepeljenek, ez nagy feladatot ró a helyi népművelőkre. Idén – ajánlásunkra – több helyen hétköznap tartották a találkozót, ekkor könnyebb nézőket toborozni. (Nem kaptunk sehonnan arra vonatkozó visszajelzést, hogy idén a nézők hiánya a fellépő csoportoknak gondot okozott volna.)

Nagy a jelentősége a megfelelő színházi feltételek megteremtésének. A gyermekszínjátszás sajátosságaiból adódóan a túl nagy színpadok is nehézséget okozhatnak a játsszóknak. Amikor a megszokott tantoméret helyett a gyerekeknek hatalmas színpadon kell szerepelniük, elvesznek a térben, emelt, természetellenes hangon kezdenek beszélni, a terület bejárása miatt lelassul az előadás, és sorolhatnám, hogy még milyen hátulütői vannak a szokatlan nagy tereknek. Fontos feladat a megyei találkozók helyszíneinek kiválasztása – ez csak a helyi szervezők segítségével megy.

Az emberi tényezők szerepe már ebben a fázisban is meghatározó. Ki kell mondani, hogy ahol szeretik a találkozót, ahol a szervező – népművelő kolléga – magáénak érzi a rendezvényt és megpróbál mindent megtenni a jó hangulatú, élménydús találkozóért, ott minden résztvevő kiválóan érzi magát. Kell ehhez a fogadó intézmény egész csapatának a hozzáállása, vagyis mindenki hozzájárul a sikerhez: a technikus, a takarító, a portás, a büfés, a nézőtéri ügyelő, vagyis mindazok, akik kiszolgálják a rendezvényt. Elengedhetetlen mellettük a jókedvű, intelligens, művelt, szépen beszélő és a gyerekeket szerető műsorvezető is.

Azokon a helyeken, azonban, ahol a népművelő-szervező kolléga magára maradt vagy saját intézménye nem lévén, vendégként szervez, ahol kicsi a mozgástere, ott nehezen tud egyedül úrrá lenni a problémákon.

A megyei találkozók szervezésénél is tovább kell gondolni azt, hogy ki vállalja fel a találkozók lebonyolítását. Nagyobb teret kell adni az egyéni vállalásoknak, kötődéseknek! Nem kell belenyugodni a már bejáratott helyszínek mechanikus ismétlődésébe. A megyei találkozók helyszínét már kora ősszel ki kellene választani: egyrészt a megfelelő színpadi adottságok, másrészt a szervezők személyes kötődései alapján.

A területi találkozók szervezésekor a rendezést vállaló szervezetek egy része nem rendelkezik saját intézménnyel (hasonló helyzetet említettünk a megyei találkozók kapcsán is). Az „intézménynélküliség” miatt jelentkező problémák sokkal nagyobb feladatokat jelentettek a méreteikben nagyobb területi találkozók kapcsán. „Távírányítással” kellett idegen városban illetve intézményben megrendezni a kétnapos találkozót: megszervezni a csoportok fogadását, fellépését, elszállásolását, étkeztetését, a fesztiválprogramot. A helyi technikai feltételek, a színpad adottságai, a fény és hangtechnikai lehetőségek, a stúdiós felkészültsége mind jelentős rizikófaktort képeztek.

Regionális találkozó, Szekszárd – nézők és szakmai vendégek – Perényi Balázs felvétele

Kitűnően sikerült a Kecskeméti Ifjúsági Otthon szervezésében a területi találkozó –, Józsa Kata igazgatónak és Zum Erikának, valamint a mögöttük felsorakozott intézményi csapatnak köszönhetően. Gaz-

dag, színes program, mindenre kiterjedő figyelem, gondosság, mely a résztvevők számára maradandó élményt nyújtott. A csoportvezetőktől kapott visszajelzések és köszönőlevelek is ezt bizonyították. Hasonlóan kitűnő szervezéssel színes, élvezetes volt a balassagyarmati területi találkozó, melynek házigazdája *Jakus Júlia* volt. A szívvvel és odaadással szervezett találkozó igazi fesztiválélményt nyújtott gyerekeknek, felnőtteknek egyaránt, minden résztvevő elégedett volt. Mindkét helyszínen a szervezők saját intézményükben tudták elhelyezni a rendezvényt.

Tordainé Tóth Enikő Nyíregyházáról szervezte a találkozót Kisvárdára, mivel a megyének nincs ehhez megfelelő közművelődési intézménye. A kitűnően tervezett és koordinált fesztiválprogram mégis magán viselte annak nyomát, hogy a hihetetlen nagy munkát végző szervező mellől hiányzott egy lelkes csapat. Hasonlóan nehéz volt *Szentkirályi Krisztina* helyzete Szekszárdon: egy bérelt intézményben kellett megszervezni a találkozót. Itt a hatalmas színházterem (400 fős) és színpad, valamint az amatőrnek nevezhető technikus érdektelensége kellemetlen és áthidalhatatlan nehézséget okozott a fellépő csoportoknak. (A technikusoknak igen fontos szerepük van a sikeres előadások megvalósításában. Egy rosszul bevilágított színpad, a nem megfelelő hangerő stb. tönkretelheti az élményt és a hónapok munkájával előkészített előadást! A technikusok a maguk területén szakemberek, akik a színházi technikában nem járatos pedagógusokat segíthetik tanácsaikkal. De ugyanígy árthatnak is nekik, ha nem alkotótársként, munkatársként kezelik őket. A technikus a csapat része, a jól sikerült bemutatóknál azonban mégis szinte észrevétlenek.)

Győrben *Németh Katalinnal*, a Marczibányi Téri Művelődési Központ igazgatóhelyettesével szerveztük – szintén távirányítással – a területi találkozót. (Kényszerhelyzetben voltunk, mert bár Veszprém megye vállalta volna a szervezést, de nem tudtak megfelelő időpontra helyszínt találni. Így ez a feladat egyesületünkre maradt..) A Pattantyús Áron Szakközépiskola és ÁMK-ban béreltünk helyszínt, nem igazán ideális színpadi és technikai feltételekkel, de a fesztivál jó hangulatát, a csoportok kísérését, az otthonosságot *Wenczel Imre* és drámacsoportos-színjászó gimnáziumi tanítványai segítségével végül megoldottuk. A visszajelzésekből úgy tűnik, hogy sikerült maradandó élményt szerezni a gyerekeknek.

A fővárosi találkozónak mindig más a hangulata, mert a csoportok helybéliek, nincs „ott alvás”, ami a gyerekek számára az igazi élmény (mert buli). Sokszor a fellépésük után azonnal hazamennek a csoportok, egymás előadásait meg sem nézik... A fővárosi és az azt megelőző négy, a megyei szintnek megfelelő találkozót a Marczibányi Téri Művelődési Központban *Juszcák Zsuzsa* szervezte – a tőle megszokott rendkívüli lelkiismeretességgel, figyelemmel, odaadással.

A filemile. 17-es csoport, Budapest – KL felvétele

Az országos gálaműsort idén ugyanitt rendeztük. A helyi csapat maximális szakmai közreműködése garantálta a rendezvény sikerét – ehhez *Tóth Adél* sokoldalú szervező tehetségét idén sem nélkülözhattük. Az idei záró rendezvényhez kapcsolódott a gyermekszínház kiáltványa: ezt a rossz idő miatt sajnos nem az előre eltervezett nagyszabású, szabadtéri felvonulás és demonstráció formájában tudtunk elmon-

dani, bemutatni és átadni – terembe kényszerültünk. A záró rendezvénnyel kapcsolatos elégedettségi felmérésen valamennyi résztvevő csoport vezetője pozitívan nyilatkozott.

A idén 43 napos fesztivállal kapcsolatos szervezőmunka, egyeztetések a megyékkel, a szakmai értékelést végző drámatanárok, rendezők felkérése, munkájuk szervezése, az oklevelek, emléklapok elkészítése, a kiadványok előkészítése, a pénzügyi feladatok maradéktalan teljesítése és még számtalan feladat megfelelő ellátása komoly csapatmunkát igényelt. (A számlák központi kifizetése, átutalása, a honlap naprakész frissítése, a szervezőkkel való napi egyeztetés és kapcsolattartás, sokszor kényszerű alkudozás, szóval sokan sokat tettek ezért a fesztiválért.) Akik a háttérből a legtöbbet tették a rendezvénysorozat sikeréért – odaadással, lelkiismeretesen és nagy alázattal: *Botos Karolina, Koczka Ferencné, Kaposi László, Morvay Edit, Vankó Kriszta, Bartha István, Kilián Mária, Hevesi Andrea, Gross Patrícia, Talabér Zsuzsa, Nánási Sándor* és a természetesen a helyi szervezők.

A központi pályázatának köszönhetően idén a Magyar Drámapedagógiai Társaság választotta ki a megyei és területi találkozókra a szakmai beszélgetések vezetőit. Ennek következtében – a visszajelzések is megerősítették – szakmailag felkészült, a gyermekszínházas specifikumait értő és ezt közvetíteni is képes szakemberek képviselték a társaságot. Célunk az volt (és ez nem új!), hogy a szakmai beszélgetések mintegy gyermekszínházos továbbképzésként funkcionáljanak, vagyis olyan támpontokat, eligazítást adjanak a gyermekszínházzal szembeni követelményekről, amelyek képzett, gyakorló és a rendezői munkát végző, de képzésben még nem részesült kollégáknak is segítséget nyújthatnak a további munkájukhoz. A megyei találkozókra minden esetben két, a területi találkozókra három szakember képviselte a társaságot. Az országos gálaműsorban szakmai értékelés, elemzés már nem volt.

Az országos gálaműsorban szereplő előadások közül idén három csoport produkcióját rögzítettük videóval a céllal, hogy oktatási anyagul szolgáljon majd a továbbképzéseken.

Az idén szintén a pályázati pénznek köszönhetően a területi találkozókra résztvevőknek emblémával ellátott kitűzőt, az országos gálaműsor szereplőinek pedig erre az alkalomra készített fesztivál-emblémás pólót tudunk ajándékozni. Megjelentethettük a találkozó sorozaton fellépő minden csoport adatát, produkcióját, előadását, a továbbjutókat, a helyi szervező intézményeket tartalmazó műsorfüzetet is, melyet eljuttattunk a csoportvezetőknek és szervezőknek.

Kérdések, amelyek a megyei és területi találkozókra vonatkoznak

Hogyan lehetne megoldani, hogy sok csoport jelentkezése esetén ne kétszer egynapos, hanem kétnapos, vagyis „ott alvós” legyen a találkozó?

Ez egyrészt pénz kérdése, másrészt olyan helyszín függvénye, ahol van kollégiumi szállás. A területi találkozókra résztvevő csoportok száma nem mindenütt indokolta, hogy két naposak legyenek a találkozók. Személy szerint én erőltettem ezt a megoldást akkor is, amikor ezért például szombaton délben kezdődött csak a bemutatók sora. Meggyőződésem ugyanis, hogy a gyerekek nagyon számára fontos az „ott alvással” járó buli, a fesztiválprogram. A csoportvezetőktől kapott visszajelzés is megerősített ebbéli meggyőződésben. Utaltak arra, hogy ma már alig tudnak a gyerekekkel osztálykirándulásra menni, mert nem tudják megfizetni a költségeket. A fesztiválokra való részvételnek viszont valamennyi kiadását sikerült ellentételezni pályázati pénzből. Ehhez nagy segítséget nyújtottak a helyi népművelő kollégák leleményes megoldásaikkal – az utazás költsége így is a csoportokat terhelte. A területre vagy a fővárosra utazni több csoportnak már komoly problémát jelentett!

Miként lehetne megoldani, hogy valamennyi csoport ott maradjon a találkozó végéig?

Most több helyszínen már délután hazautaztak a csoportok, meg sem várták a részükre szervezett fesztiválprogramot – a legtöbb helyen táncház, diszkó, kézműves műhely stb. várta a résztvevőket, amíg a felnőttek a szakmai tanácskozáson vettek részt. Nem valószínű,

hogy ez a gyerekek döntése volt, miért is hagytak volna ott önszántukból egy jó kis szórakozást...

Miért van az, hogy néhány megyében kiemelkedően sok csoport jelentkezik a találkozóra, míg másutt elenyészően kevés a benevező csoportok száma?

Van olyan megye, ahol az elmúlt évek szívós szakmai szervező munkája hozta meg a gyümölcsöt – továbbképzéseket, nyári táborokat, műhelytalálkozókat, szerveztek. Ilyen például Csongrád megye, amely sokig fehér folt volt. Szegeden a Szivárvány Gyerekház – szintén nem megyei intézmény – vezetőjének, *Orbán Hédi* nek és munkatársának *Hegedűs Jenő* nek kitartó módszertani munkája mutatkozik meg az eredményekben. Idén innen 38 csoport nevezett be. Pest megyében 29 csoport (sok, de jóval kevesebb, mint pár évvel ezelőtt!), Fejér megyében 34 csoport, Hajdú megyében 24 csoport, Bács-Kiskun megyében 24 csoport jelentkezett idén. Néhány megyében a színművészet tagozatos alapfokú művészetoktatási intézmények csoportjai játszanak fontos szerepet – pl. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében, ahol 26 csoport nevezett.

A szervezők is jelentősen befolyásolhatják, hogy mennyien vállalkoznak a megmérettetésre. Heves megyében *Nedeczeyné Némedi Helga* nem nyugodott bele, hogy az elmúlt években nagyon kevés volt a csoportok száma, ezért szívós munkával elérte, hogy idén már 15 csoport jelentkezett.

A jelentkező csoportok közül végül néhányan lemondták a szereplést, többnyire felkészülési nehézségekre hivatkozva. Ezt természetesen tudomásul veszik a szerve-

zők, bár volt olyan eset, amikor a fellépő csoport előző éjszaka küldte el a Pest megyei szervezőnek e-mailben a részvételük lemondását, ami ez esetben 45 fő előzetesen megrendelt ebédjének a kidobását jelentette... (A csoportvezető magatartását nem kívánom minősíteni.)

És természetesen elgondolkodtató, hogy néhány megyében mi okozza az alacsony számú részvételt. Baranya megyében 8, Veszprém megyében 7, Vas megyében 8, Komárom megyében 7 csoport, Zala megyében 11 jelentkezett a találkozóra. Tennivalónk van az oktatási szervezetekkel karöltve, mivel a jelentkezők döntően iskolai csoportok. A művészeti iskolák számára is fontos a megmérettetés, a minősítés, bár hallottunk olyan hangokat is, hogy a Weöres Sándor Gyermekszíni Társulat Találkozó szakmai elvárásai magasak, ezért – talán a nyilvános szakmai kudarcától félve – egyes művészeti iskolák saját „minősítési rendszert” alkalmaznak, vagyis általuk felkért szakemberekkel minősítetik az iskolai csoportok vizsgálódásait, néhányszor akár saját fesztivál keretében.

És talán a legnehezebb kérdés: Mi a minősítés leghatékonyabb módja?

Az eddigi gyakorlat az volt, hogy a megyei találkozón fellépő csoportok emléklapot kaptak, ezen kívül a szakmai zsűri minősítette a produkciókat. A sikeres előadásoknak bronz, ezüst vagy arany minősítést ítéltek oda – egy bizonyos színvonal elérése után.

Az idén felajánlottuk annak a lehetőségét is, hogy ha valaki nem kívánta minősítettetni az előadásukat, azt a jelentkezési lapon jelezhetette. Kevesen éltek ezzel a lehetőséggel! A minősítést kérő csoportok esetében viszont félreértéseket is tapasztaltunk: többen úgy gondolták, hogy a minősítés kérése egyben azt is jelenti, hogy mindenképp kapnak bronz, ezüst, vagy arany fokozatot; többen azért tettek szemrehányást, hogy bár kaptak emléklapot, de nem minősültek.

A nagy változást idén a minősítésekkel kapcsolatos eredményhirdetés hozta. Számomra a legnagyobb probléma – immár több, mint másfél évtizede, mióta ezt a te-

rületet gondozom –, hogy miként lehetne elérni azt, hogy a találkozók ne a versenyszellem uralkodjon, ne a „ki győzött” kérdés legyen a legfontosabb... Sok-sok tanácskozás és javaslatkérés után most először alapvetően új megoldással kísérleteztünk. A találkozók végén nem hirdettük ki a minősítéseket, de még a továbbjutókat sem. Ezzel azt a kudarcélményt szeretnénk volna tompítani, amit nem elsősorban a minősítés, hanem sokkal inkább a tovább nem jutás okozott a gyerekek többségének. A visszajelzések és a személyes tapasztalatok nem győztek meg arról, hogy ez a megoldás a legjobb.

A gyerekek számára ez a megoldás csalódást jelentett, a pedagógusok egy része szintén nem fogadta pozitívan az új rendszert. (A szakmai beszélgetéseken több rendező azért nem maradt ott, mert ezeket nem követte eredményhirdetés.) Mindezekből úgy tűnik, hogy ez a mostani nem biztos, hogy jó megoldás, nem beszélve arról az adminisztratív többlet munkáról, amit az új rend megkövetelt tőlünk...

De ennél is fontosabbak azok az elvi kérdések, amelyeket tovább kell gondolnunk. Például:

- *Tudjuk persze, hogy a gyermekszínijátásban elért eredmények, sikerek kizárólag a kiváló pedagógiai és rendezői munkát végző csoportvezetőkön múlnak, de akkor miért a csoport minősül?*
- *És ha nincs nyilvános eredményhirdetés, vajon megkíméltük-e igazán a gyerekeket?*
- *Vajon kell-e valamennyi lépcső a rendszerben? Kell-e a megyei találkozók után területi találkozó?*
- *Ha nincs felmenő rendszerű találkozósorozat, akkor mi ösztönzi majd a csoportokat a színvonalas szakmai munkára?*
- *Miként lehetne minél több gyereknek fesztiválményt nyújtani a találkozók kapcsán? Stb.*

Mindezeket a kérdéseket talán egy őszi tanácskozáson lehetne megvitatnunk.

Kiegészítés

Lázár Péter A Humanisztikus Kooperatív Tanulás c. írásához
(Megjelent: Drámapedagógiai Magazin 2005/2. szám: 33-37. oldal)

A szerző írásában bemutatja a Humanisztikus Kooperatív Tanulás programjának lényeges elemeit. E programot az alábbi elnevezéssel – megkülönböztető jelzéssel – illeti: *Humanisztikus Kooperatív Tanulás*TM (rövidítve: *HKT*TM).

Ez számomra azért lényeges kérdés, mert írásában „*A HKT*TM *előzményei és jelenlegi helyzete*” fejezetben az alábbiakat írja: „*Ma már a HKT*TM *nak elfogadott kerettanterve van és több ezer pedagógus alkalmazza a teljes rendszert, vagy annak elemeit.*”

A *Humanisztikus Kooperatív Tanulás* tantervét – mindenféle TM nélkül – munkatársaimmal együtt dolgoztam ki. A tantervfejlesztés munkálatainak irányítását (s jelentős részben írását is) én végeztem, s végzem a jelenben is, ezért úgy gondolom, hogy elég kompetenciával rendelkezem ahhoz, hogy nyilatkozzam róla. A tanterv első változata 1998-ban készült el, s mintatantervként elfogadva bekerült az OKI- tantervbankba (profil szoftver keretei között). Ezt követően folyamatos átdolgozásokat végeztünk rajta, 1999-ben és 2000-ben a tanterv első két könyvét kis példányszámban (néhány száz példány) ki is adtuk a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Pedagógiai Intézettel. Az ezt követő fejlesztés lehetővé tette, hogy 2004-ben az általános iskola 1-4. évfolyamos tantervét benyújtsuk kerettantervi akkreditációra az Oktatási Minisztériumhoz, amelyet el is fogadtak, s kerettantervként ki lett hirdetve az OM honlapján, továbbá a Magyar Közlönyben.

A kerettantervet akkreditációra a *Humanisztikus Kooperatív Tanulás – 2000 Közhasznú Alapítvány* és a jászfényszarui *Általános Iskola, Kooperatív Művészeti Alapiskola és Szakiskola* nyújtotta be. Az ezzel kapcsolatos